

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 330.332

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.42-21>

ІНВЕСТИЦІЙНА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

INVESTMENT UNCERTAINTY: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR UKRAINE

Величко К.Ю.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та бізнесу,
Державний біотехнологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7751-585X>

Velychko Kateryna

State Biotechnological University

У статті висвітлюється проблематика залучення прямого іноземного інвестування в умовах війни та повоєнний період, яку доцільно охарактеризувати для країни як період інвестиційної невизначеності. Наголошено, що для України, яка активно залучає інвестиції з-за кордону, такий стан впливає на зниження темпів економічного зростання. Обсяги інвестування в національну економіку і до війни мали нестабільну динаміку, але з початком війни, їх падіння стало критичним. Результатом такого стану може бути затягування або відмова інвесторів від реалізації інвестиційних проектів в країні. Визначено, що для подолання невизначеності в інвестиційній сфері необхідно розробляти ефективні стратегії привертання інвестицій, що на даний момент є найскладнішою задачею. Більшість країн, які є великими експортерами прямих іноземних інвестицій, такі як США, Німеччина, Великобританія, Японія та інші, вже надають допомогу Україні з початку війни, тому подальше привертання інвестицій та їх залучення на відновлення національної економіки у післявоєнний період буде проблематичним. Акцентовано увагу, що при побудові інвестиційних стратегій важливим є розуміння сучасних інвестиційних трендів (для України в цьому контексті є можливість залучення інвестицій у відповідності до реалізації Цілей сталого розвитку); забезпечення ефективного управління інвестиційними ризиками (особливо актуальним є страхування прямого іноземного інвестування на час війни); прозорість урядової політики та регуляторних заходів, а також створення сприятливого бізнес-середовища, яке сформує базис інвестиційної стабільності та надійності.

Ключові слова: *пряме інвестування, інвестиційна невизначеність, інвестиційні тренди, інвестиційна політика України, інвестиційні ризики, війна.*

The article highlights the problems of attracting foreign direct investment in the conditions of war and the post-war period, which should be defined for the country as a period of investment uncertainty. It was emphasized that for Ukraine, which actively attracts investments from abroad, such a situation leads to the loss of opportunities for economic development and deterioration of competitiveness and can also affect the general decrease in the rate of economic growth. The volume of investment in the national economy before the war had unstable dynamics, but with the beginning of the war, the fall in investment became critical. It was noted that political instability, economic turbulence, changes in government policy, geopolitical conflicts, technological changes, or natural disasters are among the causes of investment uncertainty. It was pointed out that the result of investment uncertainty may be the delay or rejection of the implementation of investment projects. It was determined that to overcome uncertainty in the investment sphere, it is necessary to develop effective strategies for attracting investments, which is currently the most difficult task. Most of the countries that are large exporters of foreign direct investments, such as the USA, Germany, Great Britain, Japan, and others, have already aided Ukraine since the beginning of the war, so further attracting investments and their involvement in the restoration of the national economy in the post-war period will be problematic. It was emphasized that when building investment strategies, the principal things are: understanding modern investment trends (for Ukraine, in this context, it is possible to attract investments per the implementation of the Sustainable Development Goals); ensuring effective management of investment risks

(insurance of direct foreign investment during wartime is especially relevant); transparency of government policy and regulatory measures, as well as the creation of a favorable business environment that will form the basis of investment stability and reliability.

Keywords: *direct investment, investment uncertainty, investment trends, investment policy of Ukraine, investment risks, war.*

Постановка проблеми. Сьогодні Україна стикнулася з надзвичайно складною ситуацією як з політичної, так і з економічної точки зору. Війна в Україні, як найсерйозніший виклик, вимагає негайного фінансування безпекового напрямку та військових потреб, але і формує інвестиційний запит щодо підтримання економічної стабільності в країні та створення повноцінного фундаменту для майбутнього післявоєнного відновлення. Інвестиційна невизначеність, яка утворилася в таких умовах, є загрозою для економіки країни.

Тому стимулювання прямого іноземного інвестування (ПІІ) та залучення капіталу для розвитку економіки, враховуючи проблематику інвестиційної невизначеності, є важливою задачею для України. Саме побудова інвестиційної політики, орієнтованої на сучасні потреби та майбутні стратегії розвитку з урахуванням сучасних світових інвестиційних трендів та обов'язковими складовими щодо покращення бізнесового середовища, подолання корупційних ризиків (на що зауважують іноземні партнери), ефективної інституційної та регуляторної політики та ін., дозволить Україні сформулювати власні конкурентні переваги порівняно з іншими країнами, що також потребують інвестування. Лише такої симбіоз надасть можливість розробити ефективні стратегії та механізми залучення інвестицій в національну економіку. Варто також усвідомлювати ризики, які пов'язані з неефективними залученнями, що може нести реальні загрози не лише для економіки, а й для національного суверенітету країни. Дослідження, аналіз, розробка механізмів адаптації до інвестиційної невизначеності є завданням для економічної політики України в інвестиційному напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роботи таких науковців, як І. Бланк [1], В. Федоренко [2], М. Денисенко [2], В. Гаркавенко [3], О. Михайленко [4], Ю. Цимбалюк [5], І. Корман [5], І. Ролінський [5], В. Чернега [6], А. Полозун [6], А. Касьян [6], М. Тимоць та Г. Стахів [7], С. Сегеда [9] та ін. висвітлюють засади формування інвестиційної політики та важливість прямого іноземного інвестування (ПІІ) для національного економічного розвитку. Ю. Нікольчук та О. Лопатовська [9, с. 164–175] аналізують інвестиційну привабливість України до початку війни і висловлюють думку, що Україна мала усі передумови для стійкого економічного розвитку, підвищення інвестиційної привабливості та активного залучення ПІІ. Проте, О. Шубалій зазначає, що «виходячи з реалій воєнного часу,

реальне збільшення сум прямого інвестування слід очікувати вже після закінчення військових дій або активної фази, тобто у випадку суттєвого зниження безпекових ризиків для населення, інфраструктури, суб'єктів господарської діяльності» [10, с. 50–55].

Незважаючи на певну розробленість у науковій літературі питання залучення інвестицій у національну економіку, створення інвестиційного клімату та ін., проблематика ефективності залучення прямих іноземних інвестицій в умовах інвестиційної невизначеності є актуальною для України та потребує дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження напрямків покращення залучення ПІІ в національну економіку в умовах інвестиційної невизначеності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є ключовим фактором стимулювання економічного зростання. Вони не лише стимулюють розвиток виробництва, а також сприяють зростанню його ефективності, створенню робочих місць, впровадженню новітніх технологічних рішень та управлінських практик на національному рівні, що впливає і на фінансову стабільність країни. Для більшості інвесторів будь-яке інвестиційне рішення має за мету отримання переваг (прибуток, збільшення капіталізації та ін.). Тому нестабільність національної економіки, яка призводить до невизначеності щодо майбутніх перспектив та ризиків інвестування, зменшує інвестиційний інтерес. Інвестиційна невизначеність фактично стримує інвесторів від прийняття рішень щодо вкладання коштів або розвитку нових проектів. Якщо таке явище набуває довгострокового характеру, це може, взагалі, зруйнувати інвестиційну привабливість країни.

У наукових джерелах ототожнюється інвестиційний ризик та інвестиційну невизначеність, наголошуючи, що інвестиційна невизначеність – це стан, за якого інвестори не можуть точно передбачити результати своїх інвестиційних рішень через різноманітні ризик-фактори [6; 11]. Вітлінський В. та Верченко П. [11] висвітлюють три основні причини виникнення невизначеності, а саме: «принципову непередбачуваність більшості економічних процесів, економічну неоптимальність повноти інформації та її нерівномірний розподіл». Фактично, інвестиційну невизначеність можна охарактеризувати як стан нестабільності, коли суб'єкти інвестиційних відносин стикаються з непередбачуваними факторами, які суттєво ускладнюють сам інвестиційний процес та впливають

на вибір стратегій розвитку. Причинами такого стану можуть бути: економічна нестабільність; політичні ризики; недосконалість законодавчої бази або регуляторного середовища в країні; глобальні технологічні зміни в галузі, яка є об'єктом інвестування; а також непередбачувані події на світовому ринку. Нажаль, сьогодні Україна має саме такий стан через війну, що викликає занепокоєння як інвесторів, так і національного уряду та бізнесу.

Якщо проаналізувати динаміку залучення ПІІ в Україну (рис. 1), то до 2020 р. прослідковувалося поступове зростання ПІІ, але у 2020 р. відбулося суттєве скорочення інвестиційних надходжень, що пояснюється пандемічними обмеженнями та загальною стагнацією економіки.

Найбільший обсяг ПІІ було залучено у національну економіку у 2021 р. (6687 млн дол. США). Наступне зниження ПІІ у 2022 р. вже спричинене війною в Україні та бажанням інвесторів захистити свої капітали. Більше того, на початку 2022 р. було скасовано більшість раніше укладених інвестиційних угод через повномасштабну військову агресію, а уряди іноземних країн звернулися з проханням повернення суми іноземних активів та реінвестицій. При цьому індекс інвестиційної привабливості України у 2022 р. спочатку впав до 2,17 бали з 5-ти можливих у зв'язку з початком повномасштабної війни в країні, потім спостерігалось певне відновлення, і цей показник становив 2,48 бали, що відповідає рівню 2020 р. (пов'язано з сподіваннями на стабілізацію ситуації в Україні та отриманню значної фінансової допомоги від країн-партнерів), але в 2023 р. знову низився до 2,44 балів [13].

Безумовно, Україна повинна не просто адаптуватися до стану інвестиційної невизначеності,

але й вибудовувати майбутні стратегії залучення інвестицій, тому необхідно оцінити усі складові, що впливають на процес залучення ПІІ та враховувати при цьому сучасні інвестиційні тренди. Розглянемо їх більш докладно.

Згідно доповіді World Investment Report 2023 [14], обсяг ПІІ за 2022 р. у світовій економіці скоротився на 12% та становив 1,3 трлн дол. США. Факторами, що вплинули на таке скорочення є глобальна криза, зокрема через війну в Україні, зростання цін на продовольство та енергоносії, а також збільшення боргового тиску. Таке різке скорочення обсягів іноземного інвестування спостерігалось і у 2020 р. через пандемію, проте 2021 р. продемонстрував зростання ПІІ [14].

Характеризуючи галузевий аспект ПІІ можна констатувати збільшення інвестиційних проектів у сферу інфраструктури та галузі, які зіткнулися з тиском реструктуризації ланцюга постачання (електроніки, автомобільна та машинобудівна промисловість). Три з п'яти найбільших інвестиційних проекти проголошено у сфері напівпровідників, що пояснюється глобальним дефіцитом мікросхем. Цікавим фактом є сповільнення інвестицій у цифрову економіку, хоча цифровізація залишається трендом. При цьому, незважаючи на негативні прогнози щодо інвестування енергетичного сектору (через можливу енергетичну кризу), інвестиційні показники цього сектору продемонстрували стабільність.

Збільшення інвестицій відбулося у країнах, що розвиваються в контексті реалізації Цілей сталого розвитку. Обсяг ПІІ склав 916 млрд дол. США (+4%), що становить більше 70% від усіх світових потоків та є рекордною цифрою. Кількість нових інвестиційних проектів, оголошених у країнах, що розвиваються, також суттєво збільшилася (+37%), а кількість угод міжнародного проектного

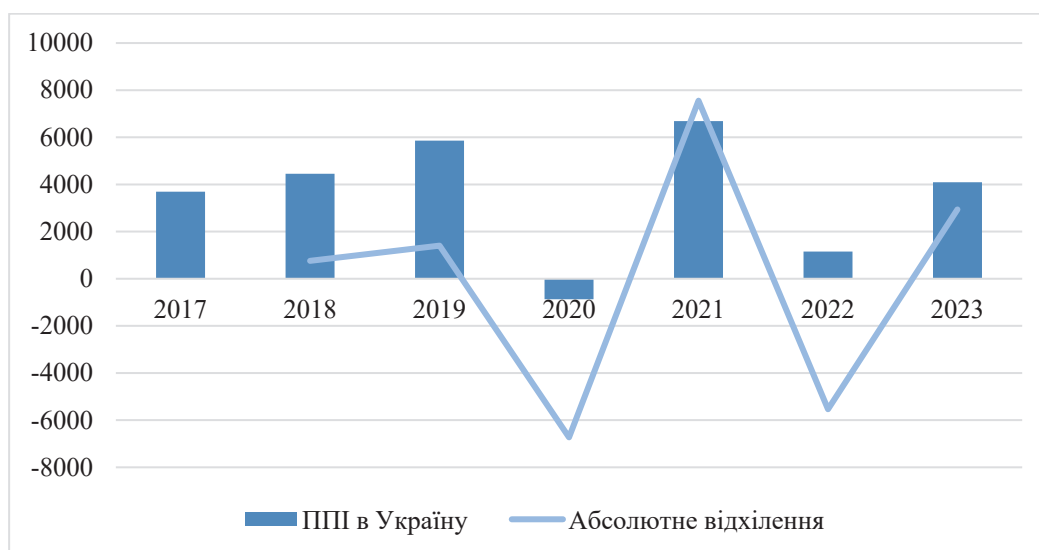

Рис. 1. Динаміка обсягів ПІІ в Україну та абсолютне відхилення за період з 2017–2023 рр. (млн грн)

Джерело: побудовано на основі [12]

фінансування продемонструвало п'ятивідсоткове зростання [14]. Зростання інвестованих проектів відбулося у сфері енергетики, інфраструктури, охорони здоров'я, освіти. Позитивну динаміку продемонструвало також інвестування галузей відновлюваних джерел енергії, проте, є певні проблеми. Таке фінансування більш припадає на розвинені країни, що не збігається з Цілями сталого розвитку і, як відзначено у Доповіді, більше 30 країн, що розвиваються взагалі не надали жодного інвестиційного проекту в сфері відновлювальних джерел енергії [14].

Загальною міжнародною тенденцією щодо ПІІ є механізми спрощення їх залучення у національній економіці. Такі обговорення заходів щодо спрощення процедур інвестування проводяться як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Більшість заходів, ухвалених країнами, що розвиваються спрямовані саме на сприяння відкриттю нових секторів або напрямків з максимально можливим залученням ПІІ. У розвинених країнах, вперше за звітний період, збільшилася кількість критеріїв, сприятливих для інвестицій. Ці заходи включають ініціативи щодо сприяння інвестиціям та запровадження пільг для розвитку відновлювальних джерел енергії та інших інвестицій, пов'язаних з кліматичним фактором. Тобто, мова йде про формування позитивного інвестиційного клімату країн як сукупності умов і факторів, що впливають на привабливість країни або регіону для інвесторів (правова, економічна, політична та соціокультурна ситуація, рівень корупції, стабільність валюти, наявність інфраструктури, доступ до ринків і технологій, а також рівень розвитку фінансової системи та ін.).

Поряд з цим, тенденцією щодо ПІІ є їх «безпековість». Так, кількість країн, які проводять перевірку інвестицій з огляду на національну безпеку, зросла у 2022 р. до 37. Впровадження або посилення правил національної безпеки,

які безпосередньо впливають на ПІІ, складає майже половину усіх заходів. Більшість цих заходів прийнято в розвинених країнах. Фактично на країни, які мають режими перевірки ПІІ, припадає 68% від загального обсягу таких інвестицій у 2022 р. [14]. Кількість угод щодо злиття та поглинання, які були відкликани через регуляторні або політичні міркування, збільшилася за звітний період на третину.

Для подальшого аналізу інвестиційної ситуації в Україні, важливим є виділення ключових країн-постачальників ПІІ на міжнародному ринку. За даними 2022 р. можна назвати десятку країн-лідерів експортеру капіталу (за обсягами прямого іноземного інвестування) (рис. 2).

Перелічені країни за рівнем експорту капіталу є «джерелами» ПІІ та можуть розглядатися як потенційні інвестори для України. Відповідно, українська стратегія залучення іноземних інвестицій повинна бути спрямована на привертання уваги цієї цільової аудиторії в умовах інвестиційної невизначеності, що склалася. І ця задача ускладнюється тим, що, по-перше, більшість цих країн є активними донорами сьогодні, а, по-друге, ПІІ економіки України (обсяги, напрямки, форми) напряму залежить від тривалості війни та умов її закінчення.

Фактично потреби України щодо залучення ПІІ сьогодні є схожими з країнами, що розвиваються і укладаються у концепцію Цілей сталого розвитку.

Для підвищення конкурентоспроможності України в інвестиційній сфері важливо зосередитися на секторах, де країна має відчутний потенціал для конкуренції (виходячи з перелічених трендів). У контексті Цілей сталого розвитку проекти, що спрямовані на вирішення таких глобальних проблем, як боротьба з кліматичними змінами, підвищення якості життя та збереження природних ресурсів, зазвичай привертають більше іноземного інвестування і вони

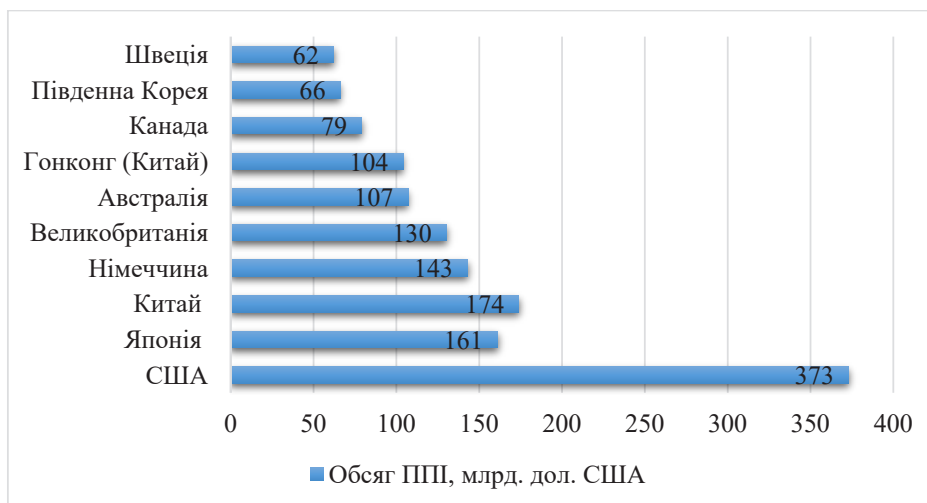

Рис. 2. Діаграма найбільш експортуючих країн капіталу (за обсягами ПІІ) за підсумками 2022 р.

Джерело: побудовано на основі [12]

є вкрай актуальними для відновлення України. До таких перспективних інвестиційних напрямків, що може запропонувати Україна можна віднести проекти з відновлювальної енергетики, проекти забезпечення питною водою населення, проекти спрямовані на удосконалення інфраструктури та ін. (рис. 3).

Україна сьогодні активно працює над планом відновлення, який передбачає впровадження ефективних економічних реформ, залучення ПІІ, інфраструктурний розвиток, розвиток бізнесу та розвиток людського капіталу країни. Такий план було представлено у м. Лугано (Італія) у липні 2023 р. [15], де проголошено перехід від транзитивної економіки до економіки, що розвивається, тобто окреслено вектор на трансформацію та модернізацію виробничих потужностей, залучивши в такий спосіб іноземний капітал і сучасні технології. Саме це сформує фундамент для довгострокового розвитку національної економіки та сприятиме подальшій інтеграції України у глобальну економіку.

Позитивною складовою подолання щодо інвестиційної невизначеності та покращення інвестиційного клімату є ухвалення Верховною Радою законопроекту № 8138, який включає зниження мінімального обсягу значних інвестицій з 20 млн євро до 12 млн євро, а також скорочення мінімально необхідної кількості

робочих місць з 80 до 50. Також допускається можливість, що заявник та інвестор з значними інвестиціями можуть бути однією юридичною особою. До обсягу значних інвестицій включено платню за приєднання до мереж електро- та газопостачання і т.д. [16].

Для залучення іноземних інвесторів активно функціонує електронна платформа Advantage Ukraine [17], де представлено понад 500 інвестиційних проектів та можливостей у 10 галузях національної економіки.

Актуальним питанням щодо ПІІ в умовах невизначеності є також питання страхування інвестицій. Особливо це важливо для ПІІ, коли будь-яке виробництво на території України може бути знищено через обстріли.

Міжнародний досвід має певні практики страхування інвестицій від воєнних ризиків, які найчастіше забезпечуються державними установами, міністерством фінансів або незалежними організаціями, що створені спеціально для цієї мети. Подібні практики існують у Франції, Великій Британії, Японії, Канаді, Ізраїлі, Німеччині, Австралії та інших країнах. Але немає практики страхування інвестицій підчас активних військових дій в умовах повномасштабного вторгнення, тому це новий «кейс» для України та її партнерів, але без забезпечення цього напрямку говорити про можливість значного обсягу інвестування не варто.

Рис. 3. Перспективні напрямки залучення ПІІ в економіку України в контексті реалізації Цілей сталого розвитку

Джерело: побудовано автором

Крім того, необхідним є врахування проблемних питань інвестування, що відімчалися інвесторами і раніше, а саме: корупційні ризики та високий рівень бюрократії, неефективна судова система; складність податкової системи.

Висновки. Залучення прямих іноземних інвестицій у ситуації інвестиційної невизначеності представляє надскладне завдання. Інвестори прагнуть не просто фінансового успіху, а стабільності, передбачуваності, безпековості, прозорості, що в умовах війни є недосяжним. Проте, усвідомлюючи виклики, що спричинені інвестиційною невизначеністю та розуміючи необхідність залучення ПІІ в національну економіку як зараз, так і у повоєнний період, можна визначити наступні складові налагодження цього процесу:

1. Формування прозорої національної інвестиційної політики, яка б забезпечувала зрозумілість умов інвестування та сприяла зниженню ризиків за рахунок впровадження програм страхування інвестицій на основі співпраці з іноземними партнерами.

2. Застосування державних гарантій щодо залучення ПІІ, тобто гарантування їх правового (законодавчого) захисту (незалежність судової системи, правоохоронних органів; недопущення корупції; неможливість рейдерських атак на бізнес та ін.).

3. Відповідність залучення ПІІ Державній стратегії регіонального розвитку, що передбачає використання стратегії як основи (базису) для планування інвестицій, які б враховували специфіку кожного регіону. Ця стратегія повинна

стати своєрідною координаційною платформою, що спрямована на узгодження секторальних інвестиційних ініціатив держави з потребами та інвестиційними інтересами регіонів.

4. Врахування світових інвестиційних трендів при формуванні інвестиційної стратегії, а саме можливість залучення іноземних інвестицій, які йдуть як реалізація Цілей сталого розвитку (тут можна пропанувати для інвестування інфраструктурні проекти, проекти щодо відновлених джерел енергії, забезпечення питною водою та ін.).

5. Розвиток стратегічного партнерства з іншими країнами та міжнародними організаціями з метою створення сприятливих умови для залучення іноземних інвестицій, особливо у повоєнний період для відновлення економічного потенціалу країни;

6. Зміни у податковому полі, а саме запровадження дієвої податкової реформи, яка має бути спрямована на те, щоб зробити Україну конкурентною серед інших країн, які також є прецедентами на інвестування (вже зараз активно обговорюється модель «10-10-10», яка передбачатиме впровадження єдиної ставки на три основних податки: на прибуток, на доходи фізичних осіб, на додану вартість).

7. Спрямування уваги на розвиток привабливих для потенційних інвесторів галузей (інноваційні технології, зелена енергетика, експортно-орієнтовані виробництва та ін.), що сприятиме створенню екосистеми, яка привертає і утримує іноземні інвестиції в перспективних галузях національної економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк І.О., Гуляева Н.М. Інвестиційний менеджмент. Київ : КНТЕУ, 2021. 388 с.
2. Інвестування національної економіки : монографія / За ред. В.Г. Федоренка, М.П. Денисенка. Київ : ІНК ДСЗУ, 2011. 458 с.
3. Гаркавенко В.І. Вплив іноземного капіталу на економічний розвиток України. *Економіка і прогнозування*. 2020. № 1. С. 47–62.
4. Михайленко О.Г. Вплив іноземних інвестицій на розвиток економіки України в умовах глобалізації. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.54>
5. Цимбалюк Ю., Корман І., Ролінський О. Стан іноземного інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-25>
6. Чернега В., Полозун А., Касьян А. Сучасні тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-78>
7. Тимоць М., Стахів Г. Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70>
8. Сегеда С.А. Інвестування національного господарства України: сучасний стан та пріоритетні напрямки. *Економіка і організація управління*. 2023. № 2(50). С. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.2.4>
9. Нікольчук Ю., Лопатовська О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2020. № 1. С. 164–175. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.164.175>
10. Шубалий О. Аналіз поведінки європейських інвесторів під час війни в Україні. *Економічний форум*. 2023. № 1(4). С. 50–55. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-4-6>
11. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. Київ : КНЕУ, 2000. 292 с.
12. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 25.02.2024).
13. Європейська Бізнес Асоціації (ЄБА). URL: <https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyu-327240> (дата звернення: 25.02.2024).

14. World Investment Report 2023. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2023/pdf/42/23-21.pdf> (дата звернення: 01.03.2024).
15. Нова Україна: стимулювання інвестицій у свободу, мир та процвітання. Проєкт USAID з економічного розвитку, управління та зростання підприємництва (edge). URL: <https://www.usaid.gov/usaid-response-ukraine> (дата звернення: 01.03.2024).
16. Урядовий законопроект № 8138 «Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні». URL: https://ips.ligazakon.net/document/JI08258I?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl03 (дата звернення: 02.03.2024).
17. Advantage Ukraine. URL: <https://advantageukraine.com/ua/> (дата звернення: 02.03.2024).

REFERENCES:

1. Blank I.O., Hulieva N.M. (2021) Investytsiinyi menedzhment [Investment management]. Kyiv: KNTEU, 388 p.
2. Fedorenko V.H., Denysenko M.P. (ed.) (2011) Investuvannia natsionalnoi ekonomiky: monohrafiia [Investment in the national economy: monograph]. Kyiv: INK DSZU, 458 p.
3. Harkavenko V.I. (2020) Vplyv inozemnoho kapitalu na ekonomichnyi rozvytok Ukrainy [The infusion of foreign capital into the economic development of Ukraine]. *Ekonomika i prohozuvannia*, no. 1, pp. 47–62.
4. Mykhailenko O.H. (2020) Vplyv inozemnykh investytsii na rozvytok ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [The influx of foreign investments into the development of the Ukrainian economy in the minds of globalization]. *Efektivna ekonomika*, no. 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.54>
5. Tymbaliuk Yu., Korman I., Rolynskyi O. (2021) Stan inozemnoho investuvannia v Ukraini. [Station of foreign investment in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-25>
6. Cherneha V., Polozun A., Kasian A. (2022) Suchasni tendentsii investuvannia v Ukraini [Current investment trends in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-78>
7. Tymots M., Stakhiv H. (2023) Finansovi aspekty zaluchennia inozemnykh investytsii v umovakh voiennoho stanu [Financial aspects of receiving foreign investments in the minds of the military camp]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70>
8. Sehedo S.A. (2023) Investuvannia natsionalnogo hospodarstva Ukrainy: suchasnyi stan ta priorytetni napriamky [Investments of the national state of Ukraine: status and priority directions]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no. 2(50), pp. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.2.4>
9. Nikolchuk Yu., Lopatovska O. (2020) Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: osnovni tendentsii, problemy ta kliuchovi vektory vyrishennia [Investment profitability of Ukraine: main trends, problems, and key vectors of development]. *Innovation and Sustainability*, no. 1, pp. 164–175. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.164.175>
10. Shubalyi O. (2023) Analiz povedinky yevropeyskykh investoriv pid chas viiny v Ukraini [Analysis of the behavior of European investors during the war in Ukraine]. *Ekonomichnyi forum*, no. 1(4), pp. 50–55. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-4-6>
11. Vitlinskyi V.V., Verchenko P.I. (2020) Analiz, modeliuvannia ta upravlinnia ekonomichnym ryzykom [Analysis, modeling, and management of economic risk]. Kyiv: KNEU, 292 p.
12. Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu [Direct foreign investment (DII) in Ukraine]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (accessed February 25, 2024).
13. Ievropeiska Biznes Asotsiatsii (IeBA) [European Business Association (EBA)]. Available at: <https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viiny-327240> (accessed February 25, 2024).
14. World Investment Report 2023. Available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2023/pdf/42/23-21.pdf> (accessed March 01, 2024).
15. Nova Ukraina: stymuliuvannia investytsii u svobodu, myr ta protsvitannia. Proiekt USAID z ekonomichnoho rozvytku, upravlinnia ta zrostantia pidpriemnytstva (edge) [New Ukraine: stimulating investment in freedom, peace, and prosperity. USAID project on economic development, management, and growth of enterprises (edge)]. Available at: <https://www.usaid.gov/usaid-response-ukraine> (accessed March 01, 2024).
16. Uriadovyi zakonoproiekt № 8138 "Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro derzhavnu pidtrymku investytsiinykh proektiv iz znachnymy investytsiamy v Ukraini" [Government draft law No. 8138 "On Amendments to the Law of Ukraine "On State Support of Investment Projects with Significant Investments in Ukraine"]. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/JI08258I?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl03 (accessed March 02, 2024).
17. Advantage Ukraine. Available at: <https://advantageukraine.com/ua/> (accessed March 02, 2024).